

Asia: VN/7791/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko Tilastokeskukselle hallituksen esityksessä kirjattu uusi tehtävä selkeästi kuvattu?

Tilastokeskukselle kaavailtu tehtävä liittyen tutkija- aineistopalveluun on selkeästi kuvattu. Tehtävä on sukulainen sosiaali- ja terveysturvaan liittyvien aineistojen Findatan roolille. Käytännön toimintaa varten olisikin vielä tarkemmin ohjeistettava, että milloin aineistojen käsittely kuuluu Tilastokeskuksen ja milloin Findatan vastuulle sekä miten epäselvissä tilanteissa toimitaan.

2. Miten arvioitte valtioneuvoston etusijaa käyttölupahakemusten käsittelyssä suhteessa alaiseen hallinnon viranomaisiin?

-

3. Ovatko hallituksen esityksen ehdotusten tietosuojaa koskevat pykälät riittävän täsmällisiä?

Pykälät ovat ymmärrettäviä. On kuitenkin huomattava, että tietoa tarjotaan muuhunkin kuin perinteiseen tieteelliseen tutkimukseen ja muillekin kuin tutkimusorganisaatioille. Käytännön toiminnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota kansalaisten tietosuojan toteutumiseen.

4. Onko aineiston tietosuojaoikeudellinen käsittelyperuste riittävästi kuvattu?

-

5. Onko aineiston säilytystä koskeva tekstiosuus riittävän täsmällinen?

-

6. Onko tietojen käyttötarkoitus rajattu riittävän selkeästi?

Aineistoja voidaan luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevia tilastollisia selvityksiä varten. Tekstissä tieteellinen tutkimus käsitetään erittäin laajasti pitäen sisällään mm. kehittämistoimintaa ja erilaisia selvityksiä. Myös termi 'yhteiskuntaolot' voidaan tulkita pitävän sisällään erittäin laajan joukon ilmiöitä. Käyttötarkoitus on ilmeisesti haluttu jättää tarkoituksella mahdollisimman laajaksi?

7. Ovatko raaka-aineiston ja valmisaineiston käyttörajaukset riittävän selkeitä?

-

8. Mahdollistaako hallituksen esitys tutkijalle luovutettavien tietojen antamisen suoraan Tilastokeskuksen tutkijapalvelulle, kun tutkijan on tarkoitus käsitellä tietoja tutkijapalvelun etäkäyttöympäristössä?

Nykyiset käytännöt tuskin juurikaan muuttuvat, mutta tutkijapalveluiden toiminnasta säätäminen lailla on hyvä asia.

9. Edistääkö hallituksen esitys tutkimuksessa hyödyllisen tiedon saamista tutkijoiden käytettäväksi?

Hallituksen esityksen yleinen tavoite parantaa rekisteriaineistojen hyödynnettävyyttä yhteiskuntaa palveleviin tutkimus- ja selvitystarkoituksiin on kannatettava. Esityksessä ei kuitenkaan ole huomioitu lakimuutosten välillisiä kustannusvaikutuksia rekisterinpitäjille. Kun pääsyä ajantasaisiin tietoaaineistoihin helpotetaan, on oletettavaa että tietojen kysyntä kasvaa niin tietosisältöjen laajuuden kuin ajantasaisuudenkin suhteen. Tämä tarkoittaa, että tietoa Tilastokeskukselle toimittavat rekisterinpitäjät joutuvat rakentamaan uusia ja nopeasyklisempiä ratkaisuja tiedon toimittamiseen Tilastokeskukselle. Lakimuutosten aiheuttamat kustannukset tulisi ottaa huomioon lain valmistelussa sekä rekisterinpitäjien budjettirahoituksessa.

Tutkijoille olisi syytä harkita muidenkin kuin Tilastokeskuksen etäkäyttöjärjestelmän käytön mahdollistamista. Toisilain mukaisissa käyttötarkoituksissa muillakin toimijoilla kuin Findatalla on mahdollista rakentaa ja tarjota tietoturvallinen käyttöympäristö. Toisilain seurauksena parhaillaan rakentuvaa tietoturvallisten käyttöympäristöjen ekosysteemiä olisi järkevää pystyä hyödyntämään tilanteen mukaan myös muissa kuin toisilain käyttötarkoituksissa. Tällöin ympäristöihin kohdistuneita investointeja voitaisiin hyödyntää toisilain mukaista toimintaa laajemmin.

Ylönen Vesa
kela